
ТЕОРІЯ І МЕТОДИКА ПІДГОТОВКИ СПОРТСМЕНІВ

ВІДБІР ТА БАГАТОРІЧНА ПІДГОТОВКА БАСКЕТБОЛІСТІВ У РІЗНИХ КРАЇНАХ СВІТУ

Микола Безмилов

Анотація. *Рассматривается актуальная для многих игровых видов спорта проблема отбора спортсменов и их многолетней подготовки. Изучен опыт многолетней подготовки баскетбольного резерва в разных странах мира и критерии, которые используют зарубежные специалисты для отбора игроков и ориентации их подготовки на выбор соответствующего амплуа в команде. Показана роль долгосрочных проектов и программ для формирования качественного спортивного резерва. Установлено, что для получения результатов от внедрения таких долгосрочных проектов может потребоваться от пяти до восьми лет целенаправленной работы. Выделен ряд схожих для многих европейских стран условий и направлений деятельности, которые обеспечили качественную подготовку спортивного резерва и удачное выступление на международных соревнованиях.*

Ключевые слова: *многолетняя подготовка, спортивный резерв, критерии отбора, комплектование команд, система спортивных соревнований, спортивная ориентация, тренировочные центры.*

Abstract. *The problem of selection of athletes and their long-term preparation being actual for many team sports is considered. The experience of long-term preparation of the basketball reserve in different countries of the world and the criteria used by foreign experts to select players and orient their training to choose the appropriate role in the team are studied. The role of long-term projects and programs for the formation of a qualitative sports reserve is shown. It has been revealed that to obtain results from the implementation of such long-term projects, it may take five to eight years of purposeful work. A number of similar conditions for many European countries have been singled out, which provided qualitative preparation of the sports reserve and successful performance at international competitions.*

Keywords: *long-term preparation, sports reserve, selection criteria, team staffing, sports competition system, sports orientation, training centers.*

Постановка проблеми. Аналіз останніх досліджень і публікацій. В умовах стрімкого розвитку сучасного спорту та зростання конкуренції на міжнародній спортивній арені проблема подальшого підвищення рівня спортивних досягнень в ігрових видах спорту полягає не тільки у пошуку нових методів тренування, стратегії та тактики ведення змагальної діяльності, а й в розробці ефективних методів відбору обдарованих дітей та підлітків, які зможуть досягти високих спортивних результатів у спорті вищих досягнень. Навіть на ранніх етапах відбору слід передовсім приділяти увагу тим якостям та можливостям спортсменів, які стануть основою майбутніх успішних виступів через десять–п'ятнадцять років (досить часто на ранніх етапах підготовки мають рудиментарний характер) [2, 10, 12, 17, 26].

Багаторічний процес відбору, включаючи всі його етапи, необхідно орієнтувати на вирішення стратегічних (підсумкових) завдань, пов'язаних із виявленням спортсменів, які зможуть проявити себе саме на рівні спорту вищих досягнень. Нині положення справ у багатьох ігрових видах спорту таке, що ефективність роботи тренера в дитячо-

юнацькому спорті визначається успішністю команди, якою він керує на змаганнях для дітей і підлітків. Такий підхід спонукає багатьох тренерів орієнтуватися під час відбору до складу команд на тих спортсменів, які вже сьогодні можуть принести бажаний результат. При цьому найчастіше відбору підлягають не найбільш обдаровані, а найбільш підготовлені на даному етапі та більш «зрілі» в біологічному плані діти [10, 12].

Відбір спортсменів буде малоефективним без урахування конкретних завдань, які стоять на кожному етапі багаторічної підготовки. Визначення інформативних критеріїв відбору, які являють собою єдину систему і враховують закономірності розвитку дитячого організму, зміст та структуру етапів багаторічної підготовки, індивідуальні темпи розвитку кожної дитини, відображають характерні особливості окремих ігрових видів спорту та орієнтованих при цьому на досягнення найвищих спортивних результатів, є важливим завданням сучасної теорії і практики. Над вирішенням цієї складної актуальної проблеми сьогодні працюють провідні вітчизняні та зарубіжні фахівці в ігрових командних видах спорту [1, 8, 21].

Удосконалення системи багаторічної підготовки та спортивного відбору в різних видах спорту ґрунтується на методологічних та теоретичних положеннях, які знайшли відображення в наукових працях провідних учених у галузі фізичного виховання і спорту [4–6, 11, 12, 16–27]. Практично всі автори одностайні у думці про необхідність планомірної підготовки спортивного резерву із збереженням важливих закономірностей становлення вищої спортивної майстерності в обраному виді спорту, або його конкретній дисципліні. Саме такий підхід дозволяє забезпечити всебічну підготовку молодих спортсменів та створює важливі передумови для успішних тривалих виступів на рівні спорту вищих досягнень.

Стрімкий прогрес ігрових видів спорту у всьому світі, підвищення видовищності спортивних змагань та їх комерційна привабливість для інвесторів, а також престижність та соціальна значущість показаного результату в багатьох ігрових видах спорту потребують покращення якості підготовки спортивного резерву та відбору гравців на всіх етапах багаторічного вдосконалення [1, 10].

У багатьох країнах для системної підготовки спортивного резерву для спорту вищих досягнень створені спеціальні довгострокові програми та проекти. Реалізація їх знаходиться під постійним контролем з боку громадських та державних організацій і установ. При цьому спеціалісти різних країн з успіхом переймають досвід такої роботи у лідерів міжнародних змагань. Якщо проаналізувати систему спортивних змагань у дитячо-юнацькому спорті та підходи до організації підготовки найближчого баскетбольного резерву в багатьох європейських країнах, то можна побачити їх схожість.

Величезну практичну цінність напрацювання зарубіжних колег у цих питаннях можуть мати і для вітчизняної спортивної школи. У зв'язку з цим, на нашу думку, актуальним є дослідження зарубіжного досвіду багаторічної підготовки баскетбольного резерву в різних країнах. Особливої уваги заслуговують: 1) система управління видом спорту та організація багаторічної підготовки спортивного резерву; 2) особливості організації дитячо-юнацьких змагань; 3) зміст та структура початкових етапів багаторічної підготовки; 4) критерії відбору гравців у різних вікових періодах; 5) організаційно-методичні особливості підготовки найближчого резерву для спорту вищих досягнень.

Мета дослідження: вивчити особливості відбору та багаторічної підготовки баскетбольного резерву в різних країнах.

Методи дослідження: аналіз літературних джерел, педагогічне спостереження, опитування експертів, методи математичної статистики, аналіз всевітньої мережі Internet.

Результати дослідження та їх обговорення. Успішні виступи національних збірних команд та наявність виконавців високого класу неможливі

без функціонування ефективної багаторічної системи підготовки резерву. Є чітке розуміння цієї проблеми в провідних країнах, які сьогодні вкладають значні ресурси у функціонування дитячого та юнацького спорту. Їх практика показує, що національні проекти, спрямовані на підготовку резерву, мають цінність переважно з точки зору довгострокової перспективи. На оперативні результати в даному випадку розраховувати дуже складно.

Французький баскетбол не став винятком. Нещодавні успіхи французьких баскетболістів на великих міжнародних змаганнях стали можливими завдяки реалізації довготривалих програм підготовки спортивного резерву. В 1997 р. за ініціати-ви Національної федерації баскетболу та підтримки федеральних структур Франції було створено довгострокову програму з підготовки баскетбольного резерву, яка лише з 2005 р. дозволила французькій збірній команді увійти до когорти основних претендентів на найвищі нагороди престижних міжнародних баскетбольних змагань у різних вікових групах і надійно закріпитися серед еліти світового баскетболу.

Пошук та підготовка баскетбольних талантів у Франції спирається на наявність високоефективної системи управління, яка об'єднує різні державні структури, спеціалістів технічного консульства при міністерстві молодіжної політики та спорту країни, що забезпечують пошук та підготовку спортсменів у 24 територіальних округах держави та за її кордоном, а також представників федерації, які забезпечують координацію діяльності на місцях.

Розроблена програма спрямована на покращення результатів виступів молодіжних французьких команд на чемпіонатах Європи та світу, регулярне оновлення складів професійних команд вихованцями вітчизняного баскетболу, а також системну підготовку резерву для головних баскетбольних збірних команд країни [14].

Значний інтерес являє вивчення досвіду підготовки баскетбольного резерву в Литві, яка стала майже чи не єдиною країною на пострадянському просторі, якій удалося досягти вражаючих успіхів на міжнародній арені. Особливо показовими вони виступають на фоні порівняння з результатами інших прибалтійських країн, які в радянський період не поступалися Литовській республіці за якістю та кількістю підготовлених висококваліфікованих баскетболістів, а на сьогодні не завжди можуть потрапити до офіційної частини чемпіонату Європи, не кажучи вже про великі та престижні міжнародні змагання.

На думку генерального секретаря федерації баскетболу Литви, Міндаугаса Бальчунаса [13], успішність розвитку баскетболу в країні сьогодні визначається наявністю чотирьох ключових факторів: 1) раціонально побудований тренувальний процес та високий рівень професіоналізму тренерських кадрів; 2) загальна популярність баскетбо-

Рисунок 1 – Структура та зміст діяльності Міжнародної баскетбольної академії в Берліні

лу в Литві, а також історичні традиції та ставлення до виду спорту населення; 3) ефективність функціонування системи управління баскетболом в країні на всіх ієрархічних рівнях; 4) організований відбір баскетболістів та широка мережа баскетбольних шкіл, клубів, велика кількість дитячо-юнацьких змагань. Підготовку баскетболістів у Литві сьогодні здійснюють понад 400 висококваліфікованих спеціалістів, переважна більшість з яких (більше 90 %) мають базову фізкультурно-спортивну освіту. Велику роль у цьому відіграють спортивні клуби та школи, які були створені завдяки відомим у Литві і в усьому світі баскетболістам. Так, значною популярністю користуються баскетбольні академії Арвідаса Сабоніса (в Каунасі) та Шарунаса Марчюльоніса (у Вільнюсі), в яких створені оптимальні умови для поєднання ефективної підготовки та навчання дітей.

Основи успіхів іспанських баскетболістів на міжнародній арені закладалися на початку 1990-х років. Завдяки зусиллям федерації баскетболу Іспанії за підтримки державних структур та громадськості було розроблено та впроваджено довгострокову програму з підготовки баскетбольного резерву [1].

Однією із головних складових успіху в реалізації розробленої програми є забезпечення масовості занять та постійний перегляд юних баскетболістів. Протягом перших чотирьох років (11–14 років) для молодих спортсменів організовують різноманітні літні курси, які дозволяють одночасно вирішити ряд ключових завдань. Наступним важливим кроком в алгоритмі реалізації розробленої програми є створення та підтримка функціонування центрів з розвитку баскетбольних талантів (Player Development Center), в яких проходять підготовку баскетболісти у віці 14–18 років. Перший такий центр було створено в 1990 р. в Барселоні.

Ефективність роботи іспанських тренувальних центрів підтверджується кількістю вихованців, які стали баскетболістами високого класу. Із 22 гравців, які пройшли навчання в центрах підготовки, 12 поповнили склади збірних команд Іспанії в різних вікових групах.

Перший подібний центр у Німеччині був створений тільки в 1999 р. Сьогодні двері Міжнародної баскетбольної академії в Берліні відкриті для талановитих спортсменів, починаючи з 15-річного віку [8]. Під час прийому до академії встановлені жорсткі критерії відбору, які відображають не тільки спортивну складову, а й загальну успішність кандидата за предметами шкільної програми, а також дотримання ним встановлених внутрішніх порядків та дисципліни. Основні напрями діяльності берлінської баскетбольної академії представлено на рисунку 1.

Серед основних переваг діяльності баскетбольної установи німецькі фахівці виділяють такі:

- зменшення часових витрат на переїзди між домом, школою та тренувальними базами;
- концентрація в рамках навчально-тренувальних груп найсильніших спортсменів у своїх вікових категоріях;
- координація шкільного розкладу з навчально-тренувальними заняттями та участю спортсменів у змаганнях тощо.

Підтримку в діяльності берлінській академії забезпечують національна федерація баскетболу та її регіональні відділення, професійні баскетбольні клуби Берліна, а також олімпійський центр підготовки, фахівці якого здійснюють медико-біологічне забезпечення підготовки юних баскетболістів. Фінансування академії здійснюються за рахунок членських внесків, спонсорської допомоги та меценатських пожертвувань. Випускники академії, які заключили свій перший професійний контракт, згідно з підписаним раніше договором, 50 % коштів повертають у бюджет академії. Такий підхід створює всі необхідні умови для стабільної роботи з підготовки баскетбольного резерву. За останні чотири роки діяльності академією було підготовлено 15 гравців для національних збірних команд Німеччини різних вікових категорій.

Не можна вважати випадковим й успішний виступ національної збірної команди Туреччини на великих міжнародних змаганнях у 2000-х роках. Турецькі баскетболісти вперше вибороли срібні медалі чемпіонату Європи у 2001 р., а також повторили це досягнення вже на чемпіонаті світу у 2010 р., поступившись лише у фінальному поєдинку американській збірній команді.

За сім років до першого результативного виступу національної команди (у 1994 р.) комітетом з розвитку юнацького баскетболу в Туреччині було розроблено чотирирічну програму з підготовки резерву для головної команди країни. Для участі в програмі було відібрано 200 найбільш перспективних баскетболістів 1978 та 1979 років народження із різних регіонів країни [15].

Першочерговим завданням програми був пошук гравців, які не просто є найкращими серед інших, а тих із них, які зможуть у подальшому поповнити склад національної збірної команди країни та скласти гідну конкуренцію найсильнішим баскетболістам світу. При цьому акцент робився на успішні виступи саме у спорті вищих досягнень. Результати молодіжних та юнацьких змагань розглядалися лише як проміжні та друкорядні.

Починаючи з 16-річного віку, учасники програми були постійно забезпечені ігровою практикою міжнародного рівня. За чотири роки підготовки вони взяли участь у чотирьох чемпіонатах Європи різних вікових категорій та одному чемпіонаті світу. Загалом за весь період підготовки в рамках програми гравцями було проведено понад 200 міжнародних матчів. Як результат – шість гравців увійшли до складу національної збірної команди Туреччини та сприяли її подальшим успіхам на головних змаганнях, а двоє із них підписали контракти із клубами НБА та стали «зірками» світового баскетболу.

Враховуючи успішний досвід реалізації довгострокових проектів, сьогодні баскетбольним керівництвом Туреччини розроблено черговий чотирирічний план з підготовки нової генерації баскетбо-

лістів високого класу, завдання якого більш амбіційні, ніж у попередніх проектів – завоювати провідні позиції на міжнародній баскетбольній арені. Відмітними рисами нинішнього плану є відбір спортсменів з урахуванням їх відповідності модельним показникам провідних баскетболістів Туреччини та інших країн. Важливий акцент під час підготовки в рамках нової програми зроблено на універсалізацію ігрових функцій баскетболістів на майданчику.

Потрібно також відмітити вражаючий прогрес баскетбольної збірної команди Австралії, яку до сьогодні мало хто сприймав як серйозного опонента. На Олімпійських іграх в Ріо-де-Жанейро австралійські спортсмени лише наприкінці рівного поєдинку поступилися американській «команді мрії» (Dream Team). У результаті австралійським баскетболістам вперше вдалося увійти до четвірки найсильніших баскетбольних країн планети. В матчі за бронзові нагороди Ігор Олімпіади вони лише наприкінці драматичного поєдинку поступилися іспанським спортсменам всього в одне очко.

Виступ команди із Австралії був відмічений багатьма фахівцями. Потенціал нинішньої баскетбольної збірної, а найголовніше той рівень гри, який був продемонстрований на олімпійському турнірі, дозволяють їй небезпідставно розраховувати на медалі майбутнього чемпіонату світу з баскетболу. Навряд чи хтось міг спрогнозувати таку розстановку сил на баскетбольній арені ще десять років тому.

Сьогодні в Австралії ведеться ретельний відбір кандидатів для збірних команд всіх вікових категорій (U 16 – National Teams). Розроблені спеціальні вимоги для баскетболістів, орієнтовані на різні ігрові позиції (табл. 1). При цьому під час оцінювання потенціалу гравця орієнтуються як на коло обов'язкових (мінімальний рівень) здібностей та якостей, так і на ті якості, що додатково підвищують цінність гравця в процесі відбору на конкретну ігрову позицію. Наприклад, цінність баскетболіста, який виступає на позиції атакуючого захисника, значно підвищується в процесі відбору, якщо він на додачу до базових вимог володіє якостями, характерними для розігруючого гравця (уміння організувати дії команди, бути основною сполучною ланкою під час побудови комбінаційних дій у захисті та нападі).

Наявність такого гравця у складі команди дає можливість тренеру застосовувати найрізноманітніші тактичні варіанти гри, надавати більше часу для відпочинку основному плей-мейкеру команди та бути застрахованим на випадок перебору персональних зауважень гравцями захисної лінії.

Певних успіхів у процесі підготовки баскетболістів високого класу досягли і в багатьох африканських країнах (Нігерія, Конго, Сене-

Таблиця 1 – Критерії відбору баскетболістів різного ігрового амплуа в національну збірну команду Австралії

Ігрове амплуа	Мінімальні вимоги для відбору в команду	Очікувані додаткові якості і властивості
Розігруючий (point guards)	Висока ефективність трьохочкових кидків. Здатність до організації захисних та атакуючих дій команди. Володіння комунікативними здібностями, уміння доносити інформацію гравцям у процесі гри. Велика кількість результативних передач у матчі. Реалізація штрафних кидків на рівні 80 %	Уміння ефективно організувати атаку під впливом постійного пресингу. Уміння бути лідером у команді. Уміння щільно опікати розігруючого гравця команди суперника. Здатність створювати умови для вільного кидка партнерам по команді
Атакуючий захисник (shooting guards)	Висока ефективність ближніх та дальніх кидків у матчі. Уміння боротися за підбирання м'яча та блокувати кидки суперника. Здатність швидко пересуватися на майданчику, брати активну участь в організації швидкого прориву. Мати відсоток реалізації штрафних кидків не нижче 80 %	Уміння за необхідності виконувати функції розігруючого гравця на майданчику. Високий рівень персонального захисту. Володіння досконалою технікою постановки заслону
Легкий форвард (small forwards)	Висока ефективність ближніх і дальніх кидків у матчі. Уміння діяти спиною та обличчям до кошика. Ефективна боротьба за підбирання м'яча в нападі та захисті. Уміння захищатися на периметрі. Висока швидкість переміщень на майданчику. Відсоток реалізації штрафних кидків на рівні 75–80 %	Здатність до ефективних дій під своїм щитом. Здатність обігрувати суперника і проходити до кошика в умовах пресингу. Уміння повністю бачити майданчик та оперативно оцінювати ситуацію
Важкий форвард (power forwards)	Виконувати в рамках матчу 10–18 кидків при високому відсотку їх влучань. Уміння грати обличчям та спиною до кошика. Ефективна гра за підбирання м'яча. Виконання блок-шотів м'яча. Реалізація штрафних кидків на рівні 75–80 %	Уміння переключатися та підстраховувати партнерів під час ігрових розмінів. Уміння повністю бачити майданчик та оперативно оцінювати ситуацію. Високий рівень захисту
Центровий (center)	Виконувати в рамках матчу 10–18 кидків при високому відсотку їх реалізації. Уміння грати обличчям та спиною до кошика. Ефективна гра за підбирання м'яча. Виконання блок-шотів м'яча. Реалізація штрафних кидків на рівні 75–80 %	Володіння дальнім кидком. Уміння обігрувати суперника після виходу на периметр. Висока швидкість переміщень на майданчику. Висока ефективність дій під час обігрування один в один центрального гравця суперника (особливо спиною до кошика)

гал, Камерун, Кот-д'Івуар та ін.). Зрозуміло, що мова в даному випадку йде про попередню підготовку юних спортсменів. Слабко розвинута матеріально-технічна база і недостатня кількість кваліфікованих кадрів у цих країнах не дають можливості забезпечити повноцінні умови для гравців на всіх етапах багаторічного вдосконалення.

Найбільш талановиті молоді африканські спортсмени потрапляють у поле зору скаутів із європейських та заокеанських баскетбольних академій і спортивних установ та продовжують свою подальшу кар'єру в одному із професійних клубів. У сезоні 2015–2016 рр. тільки в складах команд НБА нараховувалось понад 15 гравців, які представляють африканський континент.

Висновки:

1. Якісний відбір спортсменів та раціонально побудована багаторічна підготовка є ключовими факторами майбутніх успішних виступів на міжнародній спортивній арені. Своєчасна підготовка молодих талантів, які прийдуть на зміну нинішньому поколінню баскетболістів, дозволяє протягом тривалого часу зберігати лідируючі позиції. В провідних країнах світу чітко розуміють значущість цієї проблеми та приділяють їй першочергову увагу.

2. Показані останнім часом успішні результати на великих міжнародних змаганнях багать-

ма національними збірними командами (Іспанії, Франції, Литви, Туреччини, Німеччини, Австралії) стали можливими завдяки розробці і впровадженню в процес підготовки довгострокових проектів та програм, спрямованих на формування майбутнього резерву для спорту вищих досягнень. Як показує досвід ряду зарубіжних країн, для отримання результатів від впровадження таких проектів може знадобитися від п'яти до восьми років цілеспрямованої роботи. Спадковість поколінь та безперервна подальша робота з реалізації розроблених програм забезпечують у майбутньому постійний притік молодих талановитих гравців у складі національних збірних команд та професійні клуби.

3. Серед найбільш вірогідних причин успішного виступу на міжнародній арені ряду європейських команд можна виділити: 1) концентрація найсильніших баскетболістів у кожній віковій категорії в рамках єдиних центрів підготовки; 2) проведення масових змагань за територіальною ознакою; 3) об'єднання найкращих гравців регіонів у збірні команди для подальшої участі всередині країни; 4) залучення до роботи з найбільш перспективними гравцями кращих вітчизняних та зарубіжних тренерів і фахівців; 5) регулярний виступ молодих гравців у товариських турнірах національного та міжнародного рівнів. Участь у таких матчах дає баскетболістам можливість здобу-

вати необхідний змагальний досвід, якого вони, зазвичай, позбавлені у складах своїх клубних команд (молоді гравці більшу частину ігрового сезону перебувають на лаві запасних, а незначну змагальну практику отримують лише в тих відрізках матчу, які не мають вирішального значення для підсумкового результату); б) використання інфор-

мативних критеріїв для відбору та орієнтації підготовки спортсменів на різних етапах їх багаторічної кар'єри.

Перспективи подальших досліджень пов'язані із розробкою системи критеріїв для оцінювання можливостей баскетболістів на заключних етапах багаторічного вдосконалення.

Література

1. *Безмылов Н. Н.* Многолетняя подготовка и отбор баскетболистов в Испании / Н. Н. Безмылов // *Наук. часоп. НПУ ім. Драгоманова*. – 2016. – Вип. 11 (81). – С. 24–28.
2. *Безмылов Н. Н.* Подготовка резерва и отбор игроков в национальную сборную команду по баскетболу / Н. Н. Безмылов, Е. В. Мурзин // *Наука в олимп. спорте*. – 2016. – № 2. – С. 32–38.
3. *Безмылов Н. Н.* Оценка соревновательной деятельности баскетболистов высокого класса в игровом сезоне / Н. Н. Безмылов, О. А. Шинкарук. – К., 2013. – 144 с.
4. *Бриль М. С.* Отбор в спортивных играх / М. С. Бриль. – М.: Физкультура и спорт, 1980.
5. *Волков Л. В.* Теория и методика детского и юношеского спорта / Л. В. Волков. – К.: Олимп. лит., 2002. – 293 с.
6. *Запорожанов В. А.* Состояние проблемы отбора талантливых спортсменов и пути ее реализации на современном этапе / В. А. Запорожанов, В. А. Полищук, В. В. Подейко // *Мат. Междунар. конф. «Отбор и подготовка спортивного резерва»*, 13–15 мая 1992 г. – К.: КГИФК, 1992. – С. 1–6.
7. *Матвеев Л. П.* Общая теория спорта и ее прикладные аспекты: учеб. для вузов физ. культуры / Л. П. Матвеев. – [5-е изд.]. – М.: Сов. спорт, 2010. – 340 с.
8. *Международная баскетбольная академия в Берлине*. [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://bmsi.ru/doc/51bc0370-4111-4ede-bdf6-4b09126e63d4>
9. *Никитушкин В. Г.* Организационно-методические основы подготовки спортивного резерва / В. Г. Никитушкин, П. В. Квашук, В. Г. Бауэр. – М.: Сов. спорт, 2005. – 232 с.
10. *Николаенко В. В.* Рациональная система многолетней подготовки футболистов к достижению высшего спортивного мастерства: монография / В. В. Николаенко. – К.: Саммит-книга, 2014. – 336 с.
11. *Николич А.* Отбор в баскетболе / А. Николич, В. Параносич. – М.: Физкультура и спорт, 1984. – 144 с.
12. *Платонов В. Н.* Система подготовки спортсменов в олимпийском спорте. Общая теория и ее практические приложения: учеб. в 2 кн. / В. Н. Платонов. – К.: Олимп. лит., 2015. – Кн. 1. – 680 с.
13. *Подготовка юных баскетболистов в Литве*. Архив Международной федерации баскетбола. [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://www.fibaeurope.com/default.asp?coicid=%7B9315F07E-8A97-40F4>
14. *Поиск и подготовка баскетболистов во Франции*. Архив Международной федерации баскетбола. [Электронный ресурс]. – Режим доступа: http://www.fiba.com/asp_includes/download.asp?file_id=363
15. *Программа подготовки баскетбольного резерва в Турции*. Архив Международной федерации баскетбола. [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://www.kosarkarski-trenerji.com/ftp/fiba/a13.pdf>
16. *Сергієнко Л. П.* Спортивний відбір: теорія і практика. У 2 кн. / Л. П. Сергієнко. – Тернопіль : Навч. кн. – Богдан, 2010. – Кн. 2. – Відбір у різні види спорту. – 784 с.
17. *Стонкус С. С.* Теоретические и методические основы спортивной подготовки баскетболистов: автореф. дис. на соискание учен. степени доктора пед. наук: спец. 13.00.04 «Теория и методика физического воспитания, спортивной тренировки и оздоровительной физической культуры» / С. С. Стонкус. – М.: ГЦОЛИФК, 1987. – 46 с.
18. *Чуча Ю. И.* Отбор и подготовка баскетболистов: учеб.-метод. пособие / Ю. И. Чуча. – Х., 1996. – 204 с.
19. *Шинкарук О.* Отбор спортсменов и ориентация их подготовки в процессе многолетнего совершенствования (на материале олимпийских видов спорта) / О. Шинкарук. – К.: Олимп. лит., 2011. – 360 с.
20. *Шопин А. В.* Состояние современной системы спортивного отбора / А. В. Шопин // *Вопр. физ. воспитания и спорт. подготовки студ.*: сб. науч. ст. – Минск: БГУ, 2003. – С. 115–117.
21. *Astrand P.-O.* Influence of biological age and selection / P.-O. Astrand // *Endurance in Sport*. – Oxford.: Blackwell Sci. Publ., 1992. – P. 285–289.
22. *Bangsbo J.* Training and testing the elite athlete / J. Bangsbo, M. Mohr, A. Poulsen et al. // *J. Exerc. Sci. Fit.* – 2006. – Vol. 4, N 1. – P. 5–18.
23. *Bompa T. O.* Periodization training for sport / T. O. Bompa, M. Carrera. – [2nd ed.]. – Champaign, IL: Human Kinetics, 2009. – P. 63.
24. *Castagna C.* Aerobic and explosive power performance of elite Italian regional-level basketball players / C. Castagna, A. Chaouachi, E. Rampinini et al. // *J. Strength and Conditioning Research*. – 2009. – N 23 (7). – P. 1982–1987.
25. *Dizdar D.* Structural analysis of the position players in the basketball game on some anthropological characteristics / D. Dizdar, S. Trninić, B. Matkovic // *Croatian sports medicine Journal*. – 1996. – N 10 (3). – P. 108–116.

26. *Esteva S.* Birthday and basketball success / S. Esteva, F. Drobic, J. Puigdemivol et al. // *Apunts Med Esport.* – 2006. – N 41. – P. 25–30.
27. *Gil S.* Selection of young soccer players in terms of anthropometric and physiological factors / S. Gil, F. Ruiz, A. Irazusta et al. // *J. Sport Medicine and Physical Fitness.* – 2007. – N 47 (1). – P. 25–32.

Literature

1. *Bezmylov N. N.* Long-term preparation and selection of basketball players in Spain / N. N. Bezmylov // *Naukovyi chasopys NPU im. Drahomanova.* – 2016. – Iss. 11 (81). – P. 24–28.
2. *Bezmylov N. N.* Reserve preparation and selection of players to the national basketball team / N. N. Bezmylov, E. V. Murzin // *Nauka v olimpiyskom sporte.* – 2016. – N 2. – P. 32–38.
3. *Bezmylov N. N.* Estimating competitive activity of elite basketball players during the season / N. N. Bezmylov, O. A. Shynkaruk. – Kyiv, 2013. – 144 p.
4. *Bril M. S.* Selection in sports games / M. S. Bril. – Moscow: Fizkultura i sport, 1980.
5. *Volkov L. V.* Theory and methods of children and youth sport / L. V. Volkov. – Kiev: Olimpiyskaya literatura, 2002. – 293 p.
6. *Zaporozhanov V. A.* Issue of talented athletes selection and ways of its realization / V. A. Zaporozhanov, V. A. Polishchuk, V. V. Podayko // Conference materials «Selection and preparation of sports reserve», 13–15 May 1992. – Kiev: KSIPC, 1992. – P. 1–6.
7. *Matveyev L. P.* General sports theory and its applied aspects: textbook for physical culture institutions / L. P. Matveyev. – [5th ed.]. – Moscow: Sov. sport, 2010. – 340 p.
8. *International basketball academy in Berlin.* [Electronic resource]. – Access mode: <http://bmsi.ru/doc/51bc0370-4111-4ede-bdf6-4b09126e63d4>
9. *Nikitushkin V. G.* Organization-methodical bases of sports reserve preparation / V. G. Nikitushkin, P. V. Kvashuk, V. G. Bauer. – Moscow: Sov. Sport, 2005. – 232 p.
10. *Nikolayenko V. V.* Rational system of long-term footballers preparation for highest mastery achievement: monograph / V. V. Nikolayenko. – Kiev: Sammit-kniga, 2014. – 336 p.
11. *Nikolich A.* Selection in basketball/ A. Nikolich, V. Paranosich. – Moscow: Fizkultura i sport, 1984. – 144 p.
12. *Platonov V. N.* System of athletes' preparation in the Olympic sport. General sports theory and its applied aspects: textbook in 2 books / V. N. Platonov. – Kiev: Olimpiyskaya literatura, 2015. – Book 1. – 680 p.
13. *Preparation of young basketball players in Lithuania.* Archive of International Basketball Federation. [Electronic resource]. – Access mode: <http://www.fibaeurope.com/default.asp?coid=%7B9315F07E-8A97-40F4>
14. *Search and preparation of basketball players in France.* Archive of International Basketball Federation. [Electronic resource]. – Access mode: http://www.fiba.com/asp_includes/download.asp?file_id=363
15. *Program of basketball reserve preparation in Turkey.* Archive of International Basketball Federation. [Electronic resource]. – Access mode: <http://www.kosarkarski-trenerji.com/ftp/fiba/a13.pdf>
16. *Serhiienko L. P.* Sports selection: theory and practice. In 2 books / L. P. Serhiienko. – Ternopil : Navchalna knyha. – Bohdan, 2010. – Book 2. – Selection to different sports events. – 784 p.
17. *Stonkus S. S.* Theoretical and methodical bases of basketballers' sports preparation: author's abstract for Doctoral Degree in Pedagogics: specialty 13.00.04 / S. S. Stonkus. – Moscow: GTSOLIFC, 1987. – 46 p.
18. *Chucha Y. I.* Selection and preparation of basketball players: study guide / Y. I. Chucha. – Kharkiv, 1996. – 204 p.
19. *Shynkaruk O.* Athlete selection and their preparation orientation within long-term preparation (by example of the Olympic sports events) / O. Shynkaruk. – Kiev: Olimpiyskaya literatura, 2011. – 360 p.
20. *Shopin A. V.* State of modern sports selection system/ A. V. Shopin // *Voprosy fizvospitaniya i sportivnoy podgotovki studentov: Collection of scientific papers.* – Minsk: BSU, 2003. – P. 115–117.
21. *Astrand P.-O.* Influence of biological age and selection / P.-O. Astrand // *Endurance in Sport.* – Oxford.: Blackwell Sci. Publ., 1992. – P. 285–289.
22. *Bangsbo J.* Training and testing the elite athlete / J. Bangsbo, M. Mohr, A. Poulsen et al. // *J. Exerc. Sci. Fit.* – 2006. – Vol. 4, N 1. – P. 5–18.
23. *Bompa T. O.* Periodization training for sport / T. O. Bompa, M. Carrera. – [2nd ed.]. – Champaign, IL: Human Kinetics, 2009. – P. 63.
24. *Castagna C.* Aerobic and explosive power performance of elite Italian regional-level basketball players/ C. Castagna, A. Chaouachi, E. Rampinini et al. // *J. Strength and Conditioning Research.* – 2009. – N 23 (7). – P. 1982–1987.
25. *Dizdar D.* Structural analysis of the position players in the basketball game on some anthropological characteristics / D. Dizdar, S. Trninić, B. Matkovic // *Croatian sports medicine Journal.* – 1996. – N 10 (3). – P. 108–116.
26. *Esteva S.* Birthday and basketball success / S. Esteva, F. Drobic, J. Puigdemivol et al. // *Apunts Med Esport.* – 2006. – N 41. – P. 25–30.
27. *Gil S.* Selection of young soccer players in terms of anthropometric and physiological factors / S. Gil, F. Ruiz, A. Irazusta et al. // *J. Sport Medicine and Physical Fitness.* – 2007. – N 47 (1). – P. 25–32.